κατασκευασμένος κατὰ τὸ χειρότερο κ' ἐπικινδυνώτερο σύστημα – οὔτε καὶ ξέρω μὲ ποιούς ὅρους κατασκευάστηκε — ἢ γιὰ νὰ μιλήσω γιὰ τὴ σύμβαση τῶν Τράμ καὶ γιὰ τέτοια ζητήματα· πονῶ ὅμως νὰ βλέπω στρατὸ καὶ στόλο γκρεμισμένο, δικαιοσύνη ψοφίμι, ἀσφάλεια τενεκεδένια, λαὸ κακομοιριασμένο, διαφθαρμένο, ἀγράμματο, ἀφοῦ ἔχει σκολειὰ καὶ δασκάλους γιὰ τὸ διάολο, Κράτος σαπισμένο πέρα πέρα. Οἱ ὑπουργοί μας ἐμᾶς μπορεῖ νὰ μὴν κλέβουν οἱ ἴδιοι ἀπ' τὸν προϋπολογισμὸ ὅπως οἱ ἁρμόδιοι τοῦ τουρκικοῦ γιοφυριοῦ, ἀφοῦ οὔτε ὁ Σκουζὲς, οὔτε ὁ Σιμόπουλος ἔχουν ἀνάγκη νὰ κλέψουν, κλέφτες ὅμως θὰ τοὺς ποῦμε, ὅταν κάνουν χάρες στοὺς φίλους των ζημιώνοντας τὸ δημόσιο, κλέφτες ὅταν διορίζουν ἀργομίσθους, ἐνῶ ἀπ' τὴν ἄλλη λένε δὲν ἔχουνε χρήματα γιὰ ὅσο θέμε στρατὸ (γιατὶ δὲ δημεύουνε τὰ μοναστήρια κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς φιληνάδας μας Ρουμανίας;), κλέφτες ὅταν, ἐνῶ φορολογοῦνε ἴσα μὲ τὸ κόκκαλο τὸν κόσμο, δὲν τοῦ δίνουν καμιὰ δικαιοσύνη κι ἀσφάλεια, κλέφτες καὶ δολοφόνους, ὅταν γιὰ νὰ μὴν ταράξουν τὴν ἡσυχία τῶν προκομένων μεγάλων βαθμοφόρων τοῦ ψευτοστρατοῦ μας, δὲν φωνάζουν ἕναν ξένον ὀργανωτὴ μὲ γερὴ γροθιὰ νἄρθῃ νὰ μᾶς φτειάσῃ στρατὸ, ὅπως τὸ ζητάει τόσον καιρὸ τώρα ἡ «Ἀκρόπολη», κλέφτες καὶ δολοφόνους γιὰ χίλια δυὸ πράματα.

Κι αὐτὲς οἱ κλεψιὲς εἶναι ποὺ μᾶς σκοτώνουν ὡς Κρατος καὶ μας καταχωνιαζουν ὡς ἔθνος, ποὺ παραδίνουν τὴν Ἑλληνικὴ Μακεδονία στοὺς Βουργάρους, γιατὶ οἱ ἄλλες, σὲ Τράμ καὶ σὲ σύμβασες, μπορεῖ νὰ πῇ κάνας ἔξυπνος πὼς γίνουνται καὶ στὴ Παρίσι. Ναί, γίνουνται καὶ στὸ Παρίσι κλεψιὲς καὶ κατάχρησες, μὰ δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχουν ἐκεῖ βουλιαχτῆδες ποὺ διορίζουν ἀργομίσθους, ποὺ γλυτώνουν λαθρεμπόρους, ποὺ ἐξαιροῦν ἀπ' τὸ στρατὸ, μὰ ἐκεῖ ὑπάρχει Ἐκπαίδευση, ἐκεῖ ἔχουνε Δικαιοσύνη καὶ ἀσφάλεια, ἐκεῖ ἀνθεῖ ἡ Γεωργία κ' ἡ Βιομηχανία, ἐκεῖ ὁ γεωργὸς κι ὁ ἀμπελουργὸς ἔχει δίπλα του κ' ἕνα χημεῖο κ' ἕνα σταθμὸ γεωργικὸ, γιὰ νὰ πάῃ νὰ κάνῃ χάρισμα τὴν ἀναλυση τῶν χωμάτων τοῦ χωραφιοῦ του καὶ τοῦ ἀμπελιοῦ του, νὰ ζητήσῃ συμβουλὲς τί θὰ φυτέψῃ καὶ τί θὰ κάνῃ νὰ καλυτερέψῃ καὶ νὰ πληθύνῃ τὸ πρᾶμα του, μὰ ἐκεῖ ἔκαναν, θαρρῶ, καὶ διατηροῦνε στρατὸ καὶ στόλο. Ἐμεῖς αὐτὰ βέβαια δὲν μποροῦμε νὰ τἄχουμε τέλεια καὶ γερὰ σὰν τοὺς Γάλλους. Μὰ γιατὶ νἄχουμε τὰ βουλευτικὰ χάλια, τἄλλα τὰ χάλια τὰ ρωμαϊκα; Γιὰ νὰ φοράῃ ὁ Σκουζὲς ψηλὸ καπέλλο; ἢ γιὰ νὰ περιστᾶται ὁ μακρὺς ὁ Θεοτόκης κι ὁ πειὸ μακρὺς ὁ Καραπάνος; Ποῦ καταντήσαμε, ἀλήθεια! Κι ἀκόμη ποῦ θὰ καταντήσουμε ὅσο πουλοῦμε κι ἀγοράζουμε ψήφους καὶ τὸ τέτιο παζάρι εἶναι ἡ μοναχὴ φροντίδα τῶν κυβερνητῶνε μας!

Λ. Π.

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΝΕΟΥΣ
ΙΑΜΒΟΥΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΑΙΣΤΟΥΣ

Στὸν κ. Δ. Π. Ταγκόπουλο

Ὁ Παρθενώνας ὁ λευκὸς,
Τὰ λευκὰ τὰ ρημάδια,
Μαῦρα μπροστά μου ὑψώνονται
Στῆς νυχτιᾶς τὰ σκοτάδια.

—

Καὶ στοὐρανοῦ τὴν πλατωσιὰ
Κάθε τρεμόσβυστο ἄστρο
Κ' ἕνα καντῆλι νεκρικὸ
Στὸ πεθαμένο κάστρο.

—

Κάστρο, κοιμᾶσαι· τὴν αὐγὴ
Τάχα θὰ βρῇς τὸν ξύπνο;
Ὠίμέ· πάντα θὰ σέρνεσαι
Νύχτα κι' αὐγὴ στὸν ὕπνο!

ΛΕΑΝΤΡΟΣ Κ. ΠΑΛΑΜΑΣ

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

Ἡ πέννα. Μὰ ποῦντος;

Τὸ παράθυρο. Νά, ἐκεῖ κάτω τονὲ βλέπω, στὸ περιβόλι, κι ὅλο σκαλίζει.

Τὸ χαρτί. Μούχλιασα καὶ πῆγα. Μέσα στὰ φύλλα μου πηγαινοέρχουνται κάτι μαμούνια μικρὰ μικρὰ κιτρινωπά, ποὺ λὲς καὶ παίζουν ἀπάνω μου κυνηγώματα.

Τὸ μελάνι. Φρίκη! πάω νὰ σκάσω. Στέγνωσα καὶ κόλλησα στοῦ καλαμαριοῦ τὸν πάτο, σὰν πίσσα σὲ κρυωμένο καζάνι.

Ἡ πέννα. Ἄχ, πές του νἀνέβῃ. Πεθαίνουμε. Ἔγιωσα καὶ πῆγα. Μὰ τί κάθεται καὶ σκαλίζει ἐκεῖ κάτου;

Τὸ παράθυρο. Νά, λουλούδια, φράουλες, κουκιὰ, μπιζέλια...

Ἡ πέννα. Κύριε ἐλέησον! Τὰ λουλούδια πιὰ, ὑπομονή. Τἀγαποῦσε πάντα. Ἀμὶ τὰ λάχανα;...

Τὸ παράθυρο. Καὶ κάπου κάπου μουρμουρίζει μοναχός του.

Ἡ πέννα. Τί λέει; Νὰ μᾶς θυμᾶται ἄραγες;

Τὸ παράθυρο. Τώρα ποὖρχουνται νὰ μ'ἀνοίξουνε, θὰ μπορεῖτε νὰ τὸν ἀκούστε.

Ὁ Γραφιᾶς. Ποίημα, ποίημα, μονάχο! Ζωντανὸ ποίημα, μὲ κάλλος ποὺ ἕνας Ὅμηρος δὲν τὄφτασε. Ἀπὸ τὴν καλλίτερή μου τρανταφυλλιά.

Ἡ κοπριά. Ἂς εἶμαι καλὰ ἡ ἀφεντιά μου.

Ὁ Γραφιᾶς. Ναί, ἄλλο μυστήριο κι αὐτό. Ἐδῶ κ' ἡ σαπίλλα ὀμορφιὲς βγαζει. Ἐκεῖ ἀπάνω δὲν κατάφερα καὶ τίποτις ἀπὸ τὴ σαπίλλα.

Ἡ πέννα. Λάθος ἔχει, λάθος ἔχει. Ἂς ἔρθῃ, καὶ νὰ δῇ. Χὰ, χὰ, χὰ, χά!! Τρελλάθηκε.

Τὰ ρόδα καὶ μῆλα τοῦ Ψυχάρη. Σὰ νὰ μὴ θυμᾶται τί μᾶς ἔθρεψ' ἐμᾶς.

Ἡ Τουρκοκρατία τοῦ Σάθα. Ἂς γελάσουμε. Δὲν τοῦ σώνω ἐγὼ, φαίνεται.

Ἑλληνικὲς ἐφημερίδες. Μὰ δὲν ἔχει μαθὲς γιὰ μᾶς μύτη αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος;

Ὁ Γραφιᾶς. Τί 'ναι ποῦ φωνάζουν αὐτοὶ ἐκεῖ ἀπάνω;

Ἡ πέννα. Σᾶς ἄκουσε καὶ στενοχωρέθηκε, φαίνεται. Σὰ νὰ μετανοιώνει.

Τὰ βιβλία. Αὐτὸς νὰ μετανοιώσῃ; Φιλοδοξία τί θὰ πῇ δὲν τὸ ξέρει. Χαμένος ἄνθρωπος. Δὲν τὸν ἀναφέρνει πιὰ μήτε ἕνας παλιός του φίλος στ' Ἀγγλικὸ βιβλίο ποῦ ὑπαγόρεψε πέρσι πρόπερσι, καὶ ὡς τόσο αὐτὸς, ταὐτί του δὲ 'δρώνει...

Ὁ Γραφιᾶς. Φωνάζετε, φωνάζετ' ἐσεῖς. Σᾶς ἔχω χάρη νὰ μοῦ κάμετε ἕνα ἔργο σὰν κι αὐτό. Ποὺ νὰ διαβάζετε κιόλας, σὰν ποὺ τὸ διαβάζω ἐγὼ μιὰν ὥρα τώρα. Ποὺ νὰ μυρίζῃ καὶ σὰ μαραθῇ, ποὺ νὰ γίνεται καὶ ροδοζάχαρη ὕστερα ὕστερα... (Σηκώνεται καὶ περπατεῖ ἀνάμεσα στὶς πρασιές). Τρέλλα τοὺς ἔπιασε, μὰ τὸ ναί, αὐτοὺνοὺς ποὺ γράφουνε ρωμαϊκα, ἂς ἀφήσουμε πιὰ τοὺς ἄλλους τοὺς πιὸ τρελλούς. Μὰ δὲ σᾶς διαβαζουνε, μπρὲ βλογημένοι, τὸ καταλάβετε πὼς δὲ σᾶς διαβάζουν; . . . Καὶ νὰ δῇς πὼς πλερώνουν κιόλας ἴδιοι τους ἀντὶς νὰ πλερώνουνται ... Κωμῳδία. (Σκύβει, κόβει ἕνα φράουλο, καὶ τὸ τρώει). Ἐγὼ τοὐλάχιστο τρώω ἕνα φρεῦτο.

Ἑλληνικὲς ἐφημερίδες. Νὰ ἄνθρωπος γιὰ ἐντερβιού.

Ἡ πέννα. Φωνάξτε τον τὸ λοιπὸ, νὰ ξεσκουριάσουμε . . .

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

ΤΟ ΕΙΝΟΡΟ*

Μιὰ βολὰ κ' ἕναν καιρὸ ἕνας πατέρας εἶχε ἕνα παιδί. Τὸ παιδὶ εἶδ' ἕνα εἴνορο. Μαναχὰ δὲν ἤθελε νὰ τὸ εἰπεῖ κανενοῦ. Πές μου το ἐμένα, τοῦ λέει ὁ πατέρα του· δὲ σ' τὸ λέω. Πές μου το θὰ σὲ βαρέσω. Δὲ σ' τὸ λέω. Τὸ πιάνει καὶ μὲ τὸ ξύλο: νὰ ἐσὺ ποὺ δὲν τὸ λές. Αὐτὸ σκούζοντας πάνει στὴ μάννα του. Τί ἔχεις ποὺ κλαῖς; τοῦ λέει κείνη. Μὲ βαρεῖ ὁ πατέρας.—Γιατί; Εἶδα ἕνα εἴνορο καὶ δὲν τοῦ τὸ λέω. — Γιατί δὲν τοῦ τὸ λές; —Ἔτσι δὲν τοῦ τὸ λέω. Πές μου το ἐμένα, ἀδά. — Δὲ σ' τὸ λέω καὶ σένα. Νὰ ἐσὺ ποὺ δὲν τὸ λές, καὶ τὸ δέρει κι' αὐτή. Κεῖνο τρέχει, φεύγει σκούζοντας ὄξω ἀπὸ τὸ χωριό. Στὸ βουνὸ βρίσκει ἕναν πιστικό. Τὸ γλέπει ποὺ σκούζει καὶ τὸ ρωτάει: Τί ἔχεις; Μ'ἔδειρε ὁ πατέρας μου καὶ ἡ μάννα μου. — Γιατί; – Εἶδα ἕνα εἴνορο καὶ δὲ τσοῦ τό εἶπα. – Πές μου το μένα τότες. Δὲν τὸ λέω. Τοῦ δίνει κι' ὁ πιστικὸς κάμποσες μὲ τὸν κλίτσο καὶ τὸ διώχνει σκούζοντας. Στὸ δρόμο τ' ἀντίκρυσε ὁ βασιλιᾶς κείνου τοῦ τόπου καὶ σὰν τό εἶδε πόσκουζε, τὸ ρώτησε νὰ μάθει τὴν αἰτία. Τὰ ἴδια καὶ μὲ τὸ βασιλιᾶ, δὲν τοῦ εἶπε τὸ εἴνορο. Προστάζει ὁ βασιλιᾶς τὰ παλληκάρια καὶ τὸ δένουν, τὸ δέρουν καὶ τὸ βάνουν στὴ φυλακή. Ἐκεῖ μέσα ἤγλεπε λογιῶν λογιῶν κόσμο, καμιὰ βολὰ ἤρχουνταν κ' ἡ βασιλοπούλα καὶ σεργιάνιζε.

Ὁ βασιλιᾶς τοῦ ἀλλουνοῦ τοῦ τόπου τὸν ζήλευε τούτονε κ' ἤθελε μὲ πᾶσα τρόπο νὰ κάμει πόλεμο γιὰ νὰ τὸν χαλάσει. Μαναχὰ δὲν ἤβρισκε καμιὰ ἀφορμή. Μιὰ μέρα τοῦ στέλλει δυὸ γκαμήλες ποὺ εἶταν ἕνα κ' οἱ δυὸ στὴν τρίχα καὶ στὸ μπόϊ καὶ στὸ περβάτημα καὶ σ' ὅλα. Δὲν παράλλαζε ἡ μιὰν τὴν ἄλλη ἴτσιου. Καὶ τοῦ λέει τοῦ βασιλιᾶ: νὰ μοῦ γνωρίσεις ἀπὸ ταύτες τσοὶ δυὸ ποιὰ εἶν' ἡ μάννα, ποιὰ εἶν' ἡ τσιούπρα, ἀλλοιῶς θαλλέχουμε πόλεμο. Τὶς κοιτάει ὁ βασιλιᾶς, ὅμοιες κ' οἱ δυὸ δὲν παράλλαζαν οὔτε τρίχα. Φωνάζει τοὺς ἀλμπάνηδες τοῦ ντουνιά, κανένας δὲν μπόρεγε νὰ τὶς ξεχωρίσει ποιὰ εἶν' ἡ μάννα, ποιὰ εἶν' ἡ τσιούπρα. Κι' ὅλο τὸ παλάτι εἶταν συλλοϊσμένο καὶ λυπημένο. Τὸ παιδὶ ποὺ εἶταν στὴ φυλακὴ μιὰ μέρα εἶδε τὴ βασιλοπούλα λυπημένη καὶ μὲ κρεμασμένα μοῦτρα, τὴ ρώτησε τί ἔχει καὶ κείνη τοῦ μολόησε τὸ καὶ τὸ μὲ τὸν ἄλλον τὸ βασιλιᾶ. Νὰ σοῦ εἰπῶ ἐγὼ, τσῇ λέει τὸ παιδί. Νὰ πᾶς νὰ εἰπεῖς τοῦ πατέρα σου νὰ πιάκει τσοὶ δυὸ γκαμήλες καὶ τσοὶ δείρει, κι' ὅποια μαζωθεῖ καὶ πάει νὰ κρυφτεῖ κάτω ἀπὸ τὴν ἄλλη εἶν' ἡ τσιούπρα, ἡ ἄλλη εἶν' ἡ μάννα. Ἔπιακαν κ' ἔδειραν πρῶτα τὴ μιὰ τὴ γκαμήλα, ἴτσιου νὰ ταραχτεῖ, δέρουν καὶ τὴν ἄλλη κατόπι, χῶπ, χῶνονταν νὰ κρυφτεῖ ὁπκάτω ἀπὸ τὴ μάννα της, κ' ἔτσι γλύτωσε ὁ βασιλιᾶς ἀπὸ τὸν πόλεμο. Στέκεται ὁ ἀντικρυνὸς βασιλιᾶς καὶ στέλλει πάλι τρίχ μῆλα, τὰ ἴδια κι' ἀπαράλλαχτα, ὅπως εἶταν τὸ ἕνα εἶταν καὶ τ' ἄλλα τὰ δυό, τὴν ἴδια μπογιὰ, κόκκινα καὶ τὰ τρία στὶς ἴδιες μεριές. Καὶ παράγγειλε νὰ τοῦ γνωρίσουν ποιό εἶναι φετεσινὸ, ποιό περσινὸ καὶ ποιό προπέρσινο. Μαζώθηκαν οἱ μπαξοβάνοι τοῦ ντουνιά, πουθενὰ νὰ καταλάβουν.

* Κοίταξα νὰ κρατήσω τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τοῦ τόπου καὶ τὴν πιὸ ἁπλῆ λαϊκὴ φόρμα ποὺ ταιριάζει στὰ παραμύθια· γιατὶ σύτά, κατὰ τὴ γνώμη μου, ἔχουνε λαογραφικὴ καὶ κατόπι γλωσσικὴ σημασία.

Τὰ κάδρα τῆς Ἀφροδίτης, τοῦ Ἑρμῆ κτλ Μὴ χολοσκάνετε. Αὐτὸς κι ἀπάνω νἀνέβῃ, ἐμᾶς θὰ κάθεται νὰ κοιτάζῃ.

Ἡ παραγεμισμένη ἡ κουκουβάγια. Καλὲ τί! Ἐμένα θὰ κοιτάζῃ καὶ θὰ χαμογελᾶ μὲ τὴ γνώση μου, ποὺ ὅλο βλέπω, καὶ γρῦ μιλιά.

Τὸ ταξίδι τοῦ Ψυχάρη. Ἄχ, ἀδιόρθωτο αὐτὸ τὸ παιδί! Καὶ νὰ δῆς πού τὸν ξύπνησα μιὰ στιγμή, τότες ποὺ τὸν ἔβαλα καὶ μὲ ξαναδιάβαζε. Ὕστερα τὸν ἔχασα πάλε.

Ὁ Κύκλωπας. Ἀμ' ἐγὼ δὲν τὸν ξύπνησα; Τὰ σάλια του τρέχανε μὲ τὴ μυρουδιὰ τοῦ χλωροτυριοῦ μου σὰν πρωτοβγῆκα.

Ἡ ἀσάλευτη ζωή. Αἴ, ἀφήστε τον τὸν ἄνθρωπο. Κ' ἐγὼ τονὲ γλυκοχάδεψα, τὸν ἔκαμα κι ἄνοιξε τὰ μάτια του καὶ μοῦ γέλασε μιὰ στιγμή, ἕνα δυὸ φορὲς μάλιστα τὰ ὀρθοάνοιξε καὶ ξεφώνησε κάτι ἀσυνάρτητα λόγια. Ὕστερα ξανάπεσε πάλε.

Ὁ Νουμᾶς Μὰ κ' ἐγὼ θαρεῖτε λίγες φορὲς τονὲ γαργάλιζα; Μὲ διάβαζε λιγάκι, ἔπειτα μ' ἔβαζε στὴν τσέπη του καὶ κατέβαινε κάτου στὸ περιβόλι.

Ὁ Γραφιᾶς. (Μπαίνοντας ἄξαφνα, μὲ λουλούδια στὸ χέρι). Ἔτσι. Κοντὰ στὴν Ἀφροδίτη νὰ μποῦν αὐτά. Ἡ ζωντανὴ ἡ ὀμορφιὰ κοντὰ στὴν ὀμορφιὰ τὴν ἀθάνατη... Ἤθελα νὰ ξέρω ἂν ποτές του τὸ βαρέθηκε κανένας αὐτὸ τἄγαλμα.

Τὰ βιβλία. (Κάνουνε νὰ μιλήσουνε).

Ἡ πέννα. Σωπᾶτε. Μπορεῖ νὰ μὲ παρῃ καὶ νὰ γράψῃ αὐτὴ τὴ στιγμή. Μὴν τονὲ ζαλίζετε.

Ὁ Γραφιᾶς. Σὰ νὰ μουρμουρίζῃ κάποιος. Αὐτὲς οἱ Μοῦσες πάλε θἄναι. (Πκίρνει περιοδικὸ καὶ καθίζει).

Ἡ πέννα. Ἄχ, διαβάζει! Κρίμας.

Τὸ στουπόχαρτο. Τί νὰ διαβάζῃ ἄραγες;

Τὸ καλαμάρι. Κάτι γιὰ τοὺς Ἀουστραλέζους.

Ἕνας Ἀκαδημαϊκὸς Λόγος. Μὰ δὲ βρῆκε τοὐλάχιστο τίποτες γιὰ τὸ Ἔθνος του...

Ὁ Γραφιᾶς. (Σηκώνεται). Σωπᾶτε, καὶ βαρέθηκα πιά. Χρόνια καὶ χρόνια τώρα ἄλλα δὲν ἀκοῦμε παρὰ τέτοιες σάχλες. Ὅλα τὰ ἔθνη, ὡς καὶ τὰ πιὸ ἀσήμαντα καὶ τὰ πιὸ παρακμέρα, ξύπνησαν καὶ τρέχουνε, τρέχουν πρὸς τὸ μεγάλο τὸν ἀνθρώπινο τὸν προορισμό. Ἐμεῖς σὰν τὰ κατσίκια μιὰ σκαρφαλώνουμε, καὶ μιὰ κατρακυλᾶμε. Καὶ τὰ πισινά μας πάντα πρὸς τὸν ἥλιο. Νὰ μὴν τύχῃ καὶ πέσῃ τὸ φῶς μπρὸς στὰ μάτια μας. Νὰ μὴν τύχῃ καὶ τὸ νοιώσουμε πὼς οἱ ἄλλοι βλέπουν παντοῦ καὶ κυνηγᾶνε. Αὐτοὶ ἐδῶ ποὺ διαβάζω τώρα, οἱ προππάποι τους εἶταν ἐξόριστοι καταδικασμένοι. Τί ἔχει νὰ κάνῃ! Τώρα νὰ κοιτάξουμε τί εἶναι. Καὶ τί εἶναι οἱ δικοί μας ποὺ οἱ προππάποι τους εἶταν ἡρῶοι! Μακάρι νἄτανε σὰν τὸ Λούκη Λάρα ὅλοι τους φοβιτσιάριδες. Ἴσως θὰ εἴμασταν κ' ἐμεῖς τώρα σὰν τοὺς Ἀουστραλέζους, σωστοὶ ἄνθρῶποι. Ἐμεῖς ὅμως μήτε νὰ διαβάζουμε ἀκόμα δὲ μάθαμε. Κι ἂν εἶναι κανένας ποὺ νὰ πλερώνῃ, γιὰ νὰ μᾶς πῇ τὴν ἀλήθεια, ἐμεῖς τὸν περιγελοῦμε, καμιὰ φορὰ τονὲ βρίζουμε κιόλας. (Καθίζει μπρὸς στὸ γραφεῖο καὶ συλλογιέται).

Ἡ πέννα. Καλὰ τὴν ἔχουμε τώρα.

Α. Ε.

---

*ΠΙΝΔΑΡΟΥ ΙΔ'. ΟΛΥΜΠΙΟΝΙΚΗΣ**

Στροφή.

Χάρες, προστᾶτρες τῆς παληᾶς τῶν Μινυῶν
Γενεᾶς, ὦ ξακουστὲς βασίλισσες
Τοῦ λαμπρότατου Ὀρχομενοῦ, ποῦ ὁριζετε [τὰ ρέματα
Τοῦ Κηφισσοῦ καὶ κατοικήσατε
Τὸν τόπο τῶν καλήτερων ἀλόγων, ἀκούσετέ μου
Τὲς δέησες.—Μὲ τὸ βοήθειο σας κάθε
Γλυκάδα καὶ θαράπαψη
Στοὺς ἀνθρώπους ἔρχονται
Καὶ στὸν κόσμον ἄντρες σπουδασμένοι καὶ δο- [ξαστοὶ
Ὑπάρχουν κι ὡραῖοι. Σὲ φαγοπότι ἢ σὲ ἄσμα
Δὲν πρωτεύουν οἱ θεοὶ
Οἱ σεμνὲς ἂν δὲν συντρέχουν θεὲς,
Ποῦ στοὺς οὐρανοὺς τῶν ἔργων ὁδηγῆτρες
Καὶ θρονιασμένες σιμὰ στὸν χρυσοδόξαρον [Ἀπόλλωνα
Δίχως πάψη ὑμνολογοῦν τοῦ Δία τὲς τιμές.

—

Ἀντιστροφή.

Τίμια Ἀγλαΐα κ' Εὐφροσύνη, ποῦ ἀγαπᾶς
Τὲς ὠδὲς, ὦ θεοκόρες κάλλιστες·
Καὶ Θαλία, ποῦ πιθυμᾶς τοὺς ὕμνους μας [εἰσάκουσε
Τούτην ἰδόντας τὴ γιορτάσιμη
Πομπή, ποῦ γιὰ τὴν τύχη τὴν καλὴ προχωρεῖ [μ' ἀσπούδα.
Ἐσίμωσα μὲ Λυδίσια ἁρμονία
Νὰ ψάλω τὸν Ἀσώπιχο
Ἐπειδὴ γι' ἀγάπη σου
Ἡ Βοιωτία ἐνίκησεν. Ἤχω, στὸ σκοταδερὸ
Νὰ πᾶς τὸ παλάτι τῆς Περσεφόνης τώρα
Τὸν Κλεόδαμο νὰ ἰδεῖς
Καὶ μηνύτρα ξακουσμένης ἀντρειᾶς,
Νὰ τοῦ φανερώσεις πῶς στῆς Ὀλυμπίας
Τὴ δοξαστὴ τὴν καρδιὰ τὴ νιὰ τὴν κόμη του [στεφάνωσε
Τὸ παιδί του μὲ φτερὰ βραβείου παινετοῦ.

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

* Σημ. τοῦ «Νουμᾶ». Ἡ ὠδὴ αὐτή, μεταφρασμένη κι ἀπὸ τὸν κ. Κ. Παλαμᾶ, δημοσιεύτηκε στὸ 125 φύλλο τοῦ «Νουμᾶ».

JOHN SCHMITT

Μὲ καρδιὰ πικραμένη καὶ μὲ μάτια βουρκωμένα ἀπὸ θερμὰ δάκρυα δίνουμε στοὺς ἀναγνῶστες τοῦ *Νουμᾶ* τὸ χλιβερὸ μαντᾶτο τοῦ θανάτου τοῦ John Schmitt, ἑνοῦ ἀπὸ τοὺς πιὸ τρανοὺς καὶ φουμισμένους φιλολόγους ποὺ μ' ὅλη τους τὴ δύναμη ἀφιερωθήκανε στὴν ἔρευνα καὶ τὴ μελέτη τῆς μεσοχρονιάτικης ῥωμαίικης λογοτεχνίας καὶ μ' ὅλη τους τὴν ψυχὴ ἀγάπησε τὴ σύγχρονη ἑλληνικιὰ πατρίδα. Ὁ θάνατος τοῦ ἐργατικώτατου καὶ πολύξερου καὶ σοφοῦ αὐτοῦ ἐπιστήμονα μὲ λύπη κατάκαρδη ἀκούστηκεν ἀπ' ὅλους τοὺς φίλους τῶν μεσαιωνικῶν σπουδῶν καὶ μὲ λύπη πιστεύω θἀκουστῇ κι ἀπ' ὅλους τοὺς στρατιῶτες καὶ λάτρες τῆς Ἰδέας, γιατὶ ἀληθινὰ δὲν ἔχουμε νὰ δείξουμε πολλοὺς σὰν τὸν Schmitt ποὺ νὰ δούλεψαν μὲ τόση ἐπιστημονικὴ ἀξιωσύνη καὶ μὲ μέθοδο γιὰ νὰ ξεδιαλύσουν τὰ διάφορα ζητήματα τῆς δημοτικιᾶς μας γλώσσας καὶ νἀγωνίστηκαν νὰ δείξουν πόσο παλαιὰ καὶ τρανὴ εἶναι ἡ ρίζα κ' ἡ παράδοση τῆς σημερνῆς μας τῆς λαλιᾶς.

Τὶς μελέτες του γιὰ τὴ μέση καὶ νέα ἑλληνικὴ ἄρχισεν ὁ Schmitt ἀπ' αὐτὰ τὰ φοιτητικά του χρόνια. Στὰ 1889 τύπωσε γιὰ διδαχτορική του διατριβὴ μιὰ πολύτιμη μελέτη γιὰ τὰ *Χρονικὰ τοῦ Μορέως*, ποὺ σὲ δαύτη διαλαλεῖ τὴ μεγάλη ἀξία ποὺ ἔχει τὸ ποίημα αὐτὸ γιὰ τὴ γλῶσσα καὶ τὴν ἱστορία τοῦ ΙΓ' καὶ ΙΔ' αἰώνα, ἐξετάζει τὰ διάφορα χειρόγραφα καὶ τὶς παραλλαγὲς τοῦ χρονικοῦ καὶ μᾶς φανερώνει καὶ τὶς ἰδέες του γιὰ τὸν

Μὰ πάλι τὸ παιδὶ ποὺ εἶταν στὴ φυλακὴ εἶπε τσῆ βασιλοπούλας νὰ γεμίσουν ἕνα καζάνι νερὸ χλιὸ καὶ νὰ ῥίξουν τὰ τρία τὰ μῆλα μέσα. Κεῖνο ποὺ εἶναι φετεσινὸ θὰ πάει στὸν πάτο, κεῖνο ποὺ εἶναι περσινὸ θὰ σταθεῖ στὴ μέση καὶ κεῖνο ποὺ εἶναι προπερσινὸ θὰ πλέχει ὀπάνω στὸ νερό. Τὄκαμαν καὶ τἄστειλαν τοῦ ἀλλουνοῦ τοῦ βασιλιᾶ: Ἔτσι καὶ ἔτσι εἶναι. Ἀπόρεσε κι' αὐτὸς καὶ δὲν εἶχε τί νὰ κάμει. Ἔφτιαξε τότες ἕνα κανόνι μεγάλο ποὺ δὲ σκώνονταν. Τὸ γιόμισε καὶ τὄστειλε τουτουνοῦ τοῦ βασιλιᾶ γιὰ νὰ τὸ ῥίξει. Κανένας δὲ μπόρεγε νὰ τὸ ῥίξει. Μαζώθηθηκαν οἱ κονταξῆδες τοῦ ντουνιᾶ, τίποτες τίποτες δὲ μπόρεσαν νὰ κάμουν. Μαναχὰ τὸ παιδὶ εἶπε τσῆ βασιλοπούλας: Πὲς τοῦ πατέρα σου νὰ μ' ἀφήκει σαράντα μέρες λέφτερα, νὰ φάω καὶ νὰ πιῶ ὅ,τι θελ' ἡ καρδιά μου κ' ἐγὼ θὰ τὸ ῥίξω. Ὁ βασιλιᾶς στρέχτηκε. Βγῆκε τὸ παιδὶ κ' ἔτρωε κι' ἔπινε ὅ,τι ἤθελε. Πέρασαν σαράντα μέρες καὶ πάνει τὸ παιδὶ στὸ κανόνι· μὲ τὸ ἕνα τὸ χέρι ἀνασηκώνει τὸ λύκο καὶ τραβάει: μπουούμ ... βούϊσ' ὁ τόπος. Ἄκουσε ὁ ἄλλος ὁ βασιλιᾶς: μπρὲ, τὄρριξαν, εἶπε. Ἔ, τώρα, δὲν ἔχω τί ἄλλο νὰ εἰπῶ, ἀνικήθηκα. Καὶ τράβησε χέρι ἀπὸ τοῦτον τὸ βασιλιᾶ. Τὸ παιδὶ τἄφηκε λεύτερο ὁ βασιλιᾶς καὶ τοῦ εἶπε τί καλὸ θέλει νὰ τοῦ κάμει. Δὲ θέλω τίποτες, τοῦ εἶπε τὸ παιδί, μαναχὰ νὰ μοῦ δώκεις τὴν ἄδεια νὰ πάω νὰ πάρω τ' ἀλλουνοῦ βασιλιᾶ τὴν θυγατέρα γυναίκα. Καὶ κίνησε γιὰ ἐκεῖ. Στὸ δρόμο γλέπει ἕναν γέροντα μέσα σ' ἕνα λόγγο ἀπέραντο κ' ἔκοφτε δέντρα, ποὺ δὲν τ' ἀγκάλιαζαν τέσσερεις, μὲ τὸ ἕνα τὸ δάχτυλο, σὰν τὰ σπαράγγια, τὸν ζαλώνονταν κατόπι στὰ πλάτη ἀπὸ καμιὰ σαρανταρὰ καὶ πήγαινε σὰν νὰ μὴν εἶχε τίποτες ἀπάνω του.

—Μπώ, μπώ! Τί ἄνθρωπος εἶναι τοῦτος ποὺ κόφτει τὰ δέντρα σὰν τὰ σπαράγγια! Εἶπε τὸ παιδί. — Τί εἶμ' ἐγώ! τοῦ εἶπε αὐτός. Τί εἶναι κεῖνος ποὺ γνώρισε τσοὶ γκαμήλες, ποὺ κατάλαβε τὰ μῆλα κι' ἔρριξε τὸ τόπι τὸ θεόρατο! —Ἐγὼ εἶμαι, τοῦ λέει τὸ παιδί. Ἔρχεσαι μετ' ἐμένα νὰ πὰ νὰ πάρω τὴν κόρη τοῦ βασιλιᾶ; – Ἔρχομαι. Καὶ κίνησαν ἀντάμα. Στὸ δρόμο βρίσκουν ἕναν ἀράπη. Δέκα τέσσερεις φοῦρνοι ἔβγαζαν ψωμὶ κι' ὅλο τό τρωε κι' ἀκόμα χάλευε. Καὶ σίντας δίψαε, ἔσκυβε τὸ στόμα ἐκεῖ ποὺ πέρναε τὸ ποτάμι—κ' ἔπινε ὅλο τὸ νερὸ καὶ τὸ ποτάμι στείρευε.—Ἄχ! νὰ εἶταν ψύχα ἀκόμα, ἤλεγε.

—Μωρ' τί ἄνθρωπος εἶσ' ἐσύ! Τοῦ λένε. — Τί ἄνθρωποι εἶναι κεῖνοι ποὺ γνώρισαν τσοὶ γκαμήλες, τὰ μῆλα κ' ἔρριξαν τὸ κανόνι καὶ κόφτουν τὰ δέντρα σὰν τὰ σπαράγγια! Τί εἶμ' ἐγὼ μπροστά τους!

—Ἐμεῖς εἴμεστε, τοῦ εἶπαν αὐτοί. Ἔρχεσαι νὰ γένομε συντρόφοι; — Ἔρχομαι· κ'οἱ τρεῖς κίνησαν γιὰ τὴν κόρη τοῦ βασιλιᾶ.

Παρέκει γλέπουν ἕναν γέροντα. Ἀλωνάρης, σ' ἔψενε ὁ ἥλιος, ἔβραζε ἡ γῆς ἀπὸ τὴ ζέστα. Αὐτὸς εἶταν ἑβδομήντα γούνες ντυμένος κι' ἀκόμα κρύωνε: Ἄχ, ψιὰ στιὰ, ἀδέρφια, κρύωσα, ἔλεγε. —Μωρ' τί ἄνθρωπος εἶσ' ἐσύ, μὲ τόση ζέστα νὰ κρυώνεις; — Τί εἶναι κεῖνοι ποὔκαμαν κεῖνο καὶ κεῖνο... Τὸν πῆραν κι' αὐτὸν ἀντάμα. Πῆγαν παρέκει κ' εἶδαν ἕναν ἀσπρομάλλη ποὺ εἶχε δυὸ μυλόπετρες δεμένες στὰ ποδάρια κ' ἔφευγε σὰν πουλὶ γλήγορα, φουτούραε. Τὸν πῆραν κι' αὐτὸν κ' ἔφτακαν στὸ βασιλιᾶ. Κεῖνος πόκοφτε τὰ δέντρα σὰν σπαράγγια, ἀκκουμπάει μιὰ βολὰ ὀπάνω στὸ παλάτι καὶ τὸ κουνάει ὁλόβολο ἀπὸ τὰ θεμέλια. Βγαίνει ὁ βασιλιᾶς καὶ τοὺς ρωτάει τί θέλουν.— Θέλομε τὴ τσιούπρα σου γυναίκα γιὰ τοῦτο τὸ παιδί.

—Νὰ σᾶς τὴ δώκω, εἶπ' ὁ βασιλιάς, μαναχὰ ἔχω κἄτι πράματα νὰ μοῦ κάμετε πρῶτα καὶ κατόπι.—Καλὰ τοῦ εἶπαν αὐτοί.

– Τὸν γλέπετε κεῖνον τὸ λόγγο ἐκεῖ πέρα; Θέλω σὲ τρεῖς ὧρες ὀπάνω νὰ κόψετε ὅλα τὰ δέντρα.

ποιητὴ τοῦ πολύστιχου ποιημάτου. Ἡ διατριβὴ ἐπιγράφεται: Die Chronik von Morea, eine unttersuchung über das Verhältniss ihrer Handschriften und Versionen, κ' εἶναι μιὰ πολὺ καλὴ ἀρχὴ τῶν ὑστερνῶν κλασσικῶν ἐργασιῶν τοῦ Schmitt γιὰ τὰ Χρονικὰ τοῦ Μορέως. Τὸν ἄλλο χρόνο, στὰ 1890, ἐτύπωσε γιὰ τὸ ἴδιο ζήτημα κι ἄλλη διατριβὴ ποὺ ἔχει τὴν ἐπιγραφή: Zur Ueberlief. der Chronik von Morea καὶ τὴν ἀφιερώνει στὸ δάσκαλό του τὸν Konrad Hofmann ποὺ τοὔρριξε τὴν ἰδέα καὶ μὲ πολλοὺς τρόπους τὸν βοήθησε νὰ καταγίνῃ μὲ τὰ Χρονικὰ τοῦ Μορέως.

—Ἔπειτα ὁ μακαρίτης ὁ Schmitt κατέγινε μὲ τὸ παραινετικὸ ποίημα τοῦ *Ἀλεξίου Κομνηνοῦ* τὸ γνωστότερο μὲ τὄνομα *Σπανέας*, ποὺ εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ ἀρχαῖα, ἂν μὴ τἀρχαιότερο ἀπ' ὅλα τὰ σωζόμενα δημοτικὰ ἔμμετρα κείμενα. Προτύτερα τὴ μεγάλη φιλολογικὴ καὶ γλωσσικὴ ἀξία τοῦ Σπανέα εἶχε δείξει ὁ κ. *Ψυχάρης* (1)· κι ἴσια ἴσια ἀπὸ τὰ διδάγματα τοῦ δασκάλου μας ξεκινώντας ὁ Schmitt ἔγραψε μιὰ ἀξιόλογη γιὰ τὸ *Σπανέα* μελέτη ποὺ τυπώθηκε στὸ περιοδικὸ τοῦ κ. Krumbacher (Byzantinische Zeitschrift. Τόμ. Α' σ. 316—332). Ἐκεῖ ἐξέτασε καὶ τὰ διάφορα χειρόγραφα ποὺ περιέχουν τὸ ποίημα τοῦ Σπανέα κ' ὑποσκέθηκε νὰ μᾶς ἑτοιμάσῃ καὶ μιὰ γενικιὰ ἔκδοση ὅλων τῶν γνωστῶν παραλλαγῶν, ποὺ ξεχωρίζουν πολὺ ἡ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη κ' ἔχουν τόσες διαφορές, ὥστε μποροῦμε νὰ σπουδάσουμε τὶς διατύπωσες τοῦ ποιημάτου ἀπὸ τὸν ΙΒ' - Ιϛ' αἰώνα καὶ σύνωρα νὰ παρακολουθήσουμε τὸ ξετύλιγμα τῆς δημοτικῆς γλώσσας ἀπὸ τὸ ἕνα ὡς τἄλλο χρονικὸ σημεῖο ποὺ εἴπαμε. Μιὰ τέτοια ἔκδοση τῶν παραλλαγῶν τοῦ *Σπανέα* θὰ ἦτο σπουδαία ὑπηρεσία στὴ μεσοχρονιάτικη φιλολογία μας· μὰ ὁ θάνατος δὲν ἄφηκε τὸ φιλότιμο ἐπιστήμονα νὰ μᾶς τὴν τελειώσῃ καὶ τώρα Κύριος οἶδε πότε θὰ τὴν ἰδοῦμε. Ἴσια-ἴσια γιὰ τὴν ἔκδοση τοῦ *Σπανέα* εἶχα κ' ἐγὼ στείλει στὸν Schmitt μιὰ παραλλαγὴ ξεσηκωμένη ἀπὸ τὸν κώντικα 712 τῆς *Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος*. Τώρα ὅμως ποὺ πέθανε ὁ Schmitt θὰ τὴν τυπώσω ἐγὼ ὁ ἴδιος μαζὶ μὲ τὴν ἄλλη συλλογή μου τῶν ἐμμέτρων δημοτικῶν κειμένων ποὺ βράβεψε στὸ διαγωνισμό της τοῦ 1905 ἡ *Γλωσσικὴ Ἑταιρία*.

1) Le Poème à Spanéas στὰ Mélanges Renier. Paris 1886, σ. 261—283.

Σύνωρα μὲ τὴ μελέτη του γιὰ τὸ *Σπανέα* τύπωσε ὁ μακαρίτης ὁ Schmitt στὸ *Δελτίο τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας* (1) καὶ *ἀπόημα ἀνέκδοτο τοῦ Μαρίνου Φαλιέρη*. Τὸν πρόλογο καὶ τὶς σημειώσες τῆς ἔκδοσης αὐτῆς τὶς ἔγραψε σὲ γλῶσσα δημοτική. Ἐκεῖ ὁ ἀληθινὸς Ρωμιόφιλος γράφει σὲ κάπια σημείωση καὶ κάτι βαρυσήμαντα λόγια γιὰ τὸν Ἑλληνικὸ Μεσαίωνα· καὶ τὰ λόγια αὐτὰ τῆς σημειωσούλας ἐκείνης εἶναι καιρὸς πιὰ ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες νὰ τὰ σημειώσουμε καλὰ στὴν καρδιά μας. Ἐκεῖ πάλιν ὁ μακαρίτης ὁ Schmitt γράφει μὲ πραγματικὸ πόνο καὶ τοῦτα: «*σχεδὸν ὅλη ἡ οἰκοδομὴ τῆς ἱστορίας καὶ φιλολογίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Μεσαιῶνα ἔγινε ἀπὸ ξένα χέρια*» καὶ τὰ λόγια αὐτὰ πρέπει καλὰ νὰ τὰ σκεφτῇ ἡ ἑλληνικὴ πολιτεία κ' οἱ Ρωμιοὶ φιλόλογοι.

Καὶ τώρα ἔρχεται ἡ σειρὰ νὰναφέρουμε τὴν ἐργασία ἐκείνη ποὺ ἐριστικὰ ἔκανε ἀθάνατο τὄνομα τοῦ John Schmitt. Ἡ ἐργασία αὐτὴ εἶναι ἡ κριτικὴ ἔκδοση τοῦ *Χρονικοῦ τοῦ Μορέως* (2) στὴ σειρὰ τῶν *Βυζαντινῶν κειμένων* ποὺ ἐκδίδει ὁ Ἄγγλος Βυζαντιολόγος καὶ καθηγητὴς στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Κανταβριγίας κ. J. Bury. Τὸ ἑλληνικὸ κείμενο τοῦ *Χρονικοῦ τοῦ Μορέως* εἶχε τυπώσει κατὰ τὸ 1845 ὁ γάλλος μεσαιωνοδίφης J. Buchon ἀπὸ τὸν κώντικα τῆς Κοπεχάγης. Μὰ ἡ ἔκδοση αὐτὴ δὲν εἶναι ὁλοσδιόλου γιὰ φιλολογικὴ χρήση γιατὶ οὔτε ἀπὸ παλαιογραφία ἤξερε καλὰ ὁ Buchon οὔτε κριτικὴ τάξη καὶ μέθοδος μποροῦσε σὲ μεσαιωνικὸ ρωμαίικο κείμενο νὰ ἐφαρμοστῇ στὴν ἐποχὴ ἐκείνη ποὺ μόλις εἶχεν ἀρχίσει ἡ συστηματικὴ καὶ συφωνα μὲ τὶς ἀξίωσες τῆς ἐπιστήμης σπουδὴ τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσας. Στὸ Schmitt λοιπὸν χρωστοῦμε τὴν κριτικὴ ἔκδοση τοῦ *Χρονικοῦ τοῦ Μωρέως*, ποὺ ἀναγνωρίστηκεν ἀπὸ τοὺς πιὸ σοβαροὺς καὶ ξακουστοὺς ἐπιστήμονες γιὰ πρότυπο κριτικῆς ἔκδοσης τῶν μεσαιωνικῶν δημοτικῶν κειμένων. Μὰ ἡ ἐπιτυχία του αὐτὴ εἶναι ἀποτέλεσμα κόπου καὶ μελέτης πολλῶ χρονῶ γιατὶ ὁ μακαρίτης ὁ Schmitt γιὰ νὰ γίνῃ τέλεια ἱκανὸς γιὰ τὴν ἔκδοση αὐτὴ φρόντισε πρῶτα — ἀφήνω τἄλλα — νὰ μάθῃ καλὰ τὴ δημοτική μας γλῶσσα καὶ γιὰ τὸ σκοπὸν αὐτὸν ἦρθε κ' ἔμεινε μῆνες πολλοὺς στὴν Κέρκυρα καὶ τὰ χωριά της καὶ γύρισε κι ἄλλα πολλὰ τῆς Ρωμιοσύνης μέρη. Γιὰ κακή μας τύχη ὁ Χάρος σὰν πεντάκακος κι ὠργισμένος κουρσάρος ἅρπαξε τὸν ἄμοιρο τὸν Schmitt ἀπάνω στὸ ἐπιστημονικό του ἔνθισμα κ' ἐνῶ ἴσια — ἴσια ἑτοιμαζότανε νὰ τυπώσῃ τὴ γραμματικὴ τῶν *Χρονικῶν τοῦ Μορέως*, ἀπαραίτητο κι ἀντάξιο συμπλήρωμα τῆς λαμπρᾶς ἐκδοσής του.

Τέτοιος μὲ λίγα κι ἄχρωμα λόγια ὁ John Schmitt ποὺ τώρα μοιρολογοῦμε. — Οἱ τόσες καὶ τόσες μεγάλες καὶ τρανὲς συμβολές του στὴ σπουδὴ τῆς μέσης καὶ νέας Ρωμαίικης γλώσσας θάναι παντοτεινὸ μνημόσυνο τοῦ τιμημένου σοφοῦ καὶ θάναι ἀμάραντα καὶ μοσχομύριστα λουλούδια τοῦ τάφου του.

ΝΙΚΟΣ Α. ΒΕΗΣ

1) Τόμ. Δ' σ. 291—308.

2) The Chronicle of Morea. Χρονικὸν τοῦ Μορέως. A historiy in political verse, ralating the establishment of Feudalism in Creece by the Franks in the thirteenth century...(σχῆμα 8ο, σ. XCII – 640).

ΟΙ ΩΡΕΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

(ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ)

Δὲ θέλω νὰ μοῦ πεῖς τὸ μυστικὸ τῆς μαργαρίτας ποὺ ξεφύλλισες ἐχτὲς τὸ δεῖλι. Θέλω νὰ μ' ἀκούσεις τώρα. Θὰ σοῦ μιλήσω ἀπόψε πολὺ γλυκά, δὲ θὰ σὲ θυμώσω, δὲ θὰ σὲ κάμω νὰ γίνεις κακιά. Τὸ νοιώθω πολὺ βαθιὰ πὼς μ' ἀγαπᾷς, πὼς ἡ ζούλια σου σὲ κάνει νὰ μοῦ θυμώνεις. Εἶσαι καλή. Δὲν εἶσαι θυμώδισσα σὰν τῆς θάλασσας τὴν ὄψη. Ἐσὺ εἶσαι ἥμερη καὶ καλὴ σὰν τὸν κάμπο, ποὺ βλασταίνει τὰ λουλουδάκια ποὺ ἀγαπᾷς, τὶς μαργαρίτες ποὺ θὲς νὰ ξεφυλλίζεις Θὰ σοῦ τὰ τραγουδήσω τὰ λόγια μου, θὰ σοῦ τὰ κλάψω, ἂ θὲς, μὰ θὰ μ' ἀκούσεις. Ἄκου με, καὶ κοίτα με κατάματα, τί ὅσο θεωροῦν τὰ μάτια σου τὰ μάτια τὰ δικά μου, δὲ θὰ ριζώσει μέσα σου ποτὲς, ποτὲς θὰ πυργώσει μέσα σου τὸ ψέμα.

Δὲ μ' ἄφισες νὰ σοῦ μιλήσω ἐχτὲς τὸ δεῖλι. Δὲν ἤθελες νὰ μ' ἀκούσεις. Δὲν ἤθελες νὰ μὲ πιστέψεις. Μὰ τώρα ἐκεῖνο τὸ δεῖλι ἐγίνηκεν ἐ χ τ ὲ ς.

— Μὴ μοῦ μιλήσεις, μοῦπες, γιατὶ δὲ θὰ πιστέψω! Καὶ γὼ σεβάστηκα τὸ πεῖσμα σου, κ' ἔφυγα μὲ σκυμένο κεφάλι Δὲν ἔφυγα σὰ ψταίχτης· ἔφυγα σὰ σκλάβος ἀδικημένος, ποὺ δὲν τολμᾷ τὸ δίκιο του νὰ πεῖ μπρὸς στὸν ἀφέντη. Περήφανα εἶχα σκύψει τὸ κεφάλι μου, γιατὶ τοῦ σκλάβου ἡ περηφάνεια αὐτὴ εἶναι. Κ' ἡ γῆς τῆς στράτας διάβαινε, χανότανε κάτου ἀφ' τὰ μάτια μου τὰ θολωμένα. Τώρα τὸ δεῖλι ἐκεῖνο γίνηκεν ἐ χ τ ὲ ς.

Κι ὅμως μοῦ φάνηκεν ἐχτὲς πὼς σ' ἄκουσα ξοπίσω μου νὰ κλαῖς καὶ κλαίγοντας νὰ λὲς «μὴ φεύγεις, στάσου!» Καὶ στάθηκα Γύρισα πίσω νὰ σὲ ἰδῶ, κι ἀκόμα ἐσὺ ξεφύλλιζες τοῦ κάμπου μαργαρίτες.

Οἱ ὧρες περνοῦνε Γιὰ νὰ ξανάρθουν ἄραγες; Τὸ ξέρω ἐγὼ τὸ μυστικὸ τῆς μαργαρίτας ποὺ ξεφύλλισες ἐχτὲς τὸ δεῖλι

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

—Τὰ κόφτω ἐγώ, εἶπ' ὁ γέροντας, κ' ἴσα, κρίτς, κρίτς σὰν σπαράγγια τἄκοψε ὅλα κι' ἀπόμεινε ὁ λόγγος σιάδι.

— Θὰ βάλω δέκα καζάνια φαγὶ νὰ βράσουν, εἶπ' ὁ βασιλιᾶς, καὶ σαράντα φούρνους νὰ βγάζουν ψωμὶ καὶ νὰ φάτε ὅλα. — Τὰ τρώω 'γὼ, εἶπ' ὁ ἀράπης. Τοιμάστηκαν τὰ καζάνια κ' οἱ φοῦρνοι ὅλοι ἔβγαζαν ψωμί. Πῆγε ὁ ἀράπης: Γιὰ στάσου νὰ ἰδῶ ἂν ἔχουν ἄλας, εἶπε καὶ, χῶπ, ὅλο τὸ καζάνι μὲ μιᾶς τὸ κατάπινε, ὅσο ποὺ τἄφαε ὅλα. Πάνει στοὺς φούρνους κοιτάει τὰ ψωμιὰ ἂν ψήθηκαν καὶ τὰ τρώει καὶ κεῖνα ὅλα ποὺ δὲν τὸν πρόφταιναν οἱ φοῦρνοι. Πῆγε χαμπέρι στὸ βασιλιᾶ, ἔτσι κ' ἔτσι, προστάζει ὁ βασιλιᾶς ἄλλα τόσα νὰ ρτειάκουν. — Καλὰ εἶπ' ὁ ἀράπης. Ἔβγαλε ψύχα φαγὶ γιὰ τοὺς συντρόφους καὶ δυὸ τρία καρβέλια ψωμί, καὶ τ' ἄλλα τἄχαψε ὅλα. — Νερὸ, ἀρχίνησε νὰ φωνάζει, νερό. Ἐκεῖ πέρναε τὸ ποτάμι ἀπὸ τὴν πολιτεία. Βάνει τὸ στόμα, πάει τὸ ποτάμι, στείρεψε.

Κατόπι τσοὶ λέει ὁ βασιλιᾶς: Ἔχω ἕναν φοῦρνο καμένον σαράντα μέρες καὶ σαράντα νύχτες κ' ἕνας ἀπὸ τ' ἐσᾶς νὰ μπεῖ μέσα. — Μπαίνω ἐγὼ, εἶπ' ὁ γέροντας μὲ τσ' ἑβδομήντα γούνες. Εἶχε κοκκινίσει ὁ φοῦρνος, εἶχε γένει κάρβουνο λυωμένο. Ἄχι, ρίξτε ξύλα ἀκόμα, κρυώνω, ἔκαν' ὁ γέροντας. Τοὺς φωνάζει πάλε ὁ βασιλιᾶς καὶ τοὺς λέει: Μὲς στὴν ἄκρη τοῦ κόσμου βρίσκεται τὸ κόκκινο νερό. Νά, τοῦτο τὸ περιστέρι πάνει κ' ἔρχεται σὲ τρεῖς μέρες. Ἂν μοῦ φέρετε τὸ κόκκινο νερὸ μπροστύτερα ἀπὸ τὸ περιστέρι θὰ σᾶς τὴ δώκω τὴν τσιούπρα, ἂν κι' ὄχι, δὲ σᾶς τὴ δίνω. — Ἐδῶ εἶμαι, εἶπ' ὁ γέροντας μὲ τὶς μυλόπετρες,

Τὸ περιστέρι κίνησε καὶ τοῦτος ἀκόμα κάθονταν. Ἄϊντε, σήκου, τοῦ λένε οἱ συντρόφοι του, τὸ περιστέρι εἶναι δυὸ μέρες ποὺ ἔφυγε.

— Ἂς ἔφυγε, ἔκαν' αὐτός. Τὴν τρίτη μέρα τέλος δένει ἀπὸ ἕνα ζευγάρι μυλόπετρες στὰ ποδάρια του καὶ φεύγει κι' αὐτός. Πάνει, παίρει τὸ νερὸ στὸ φλυτζάνι ποὺ τὄδωκε ὁ βασιλιᾶς, βρίσκει στὸ δρόμο τὸ περιστέρι, τοῦ κόφτει τὴν ὁρᾶ καὶ γυρνάει γληγωρότερα.

Ὁ βασιλιᾶς δὲν εἶχε τί ἄλλο νὰ εἰπεῖ κ' ἔδωκε τὴ βασιλοπούλα. Στέκεται τότες καὶ τοῦ λέει τὸ παιδί: νὰ τὶ ἀνθρώπους ἔχει ὁ τόπος μας κι' ἂν θέλεις, κάνεις πόλεμο. Καὶ τὰ εἰνόρατά τους ἀκόμα μποροῦν καὶ τὰ κάνουν. Ἐγὼ εἶδα στὸν ὕπνο μου πὼς θὰ πάρω τὴν τσιοῦπρα σου γυναίκα κ' ἦρθα καὶ τὴν πῆρα. Καὶ τότες τὸ παιδὶ εἶπε τὸ εἰνορό του καὶ γύρισε στὸ σπίτι του κ' ἔζησε βασιλικά.

Πλεσίβιτσα (Ἤπειρος) Μ. Κ.

ΡΩΜΑΙΪΚΟ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙ

ΑΡΦΑΒΗΤΑΡΙ

Βραβεμένο στὸ διαγωνισμὸ τοῦ «Νουμᾶ»

(Ἡ ἀρχή του στὸ περασμένο φύλλο).

ΤΟΝΟΙ

Λέξες τονισμένες στὴ λήγουσα.

(κόμμα, τελεία, θαυμαστικό).

Θε ὸς, λα ὸς, φω νὴ, ζω ὴ,
ψυ χὴ, χα ρὰ, κε ρί, νε ρὸ,
λα λῶ, γε λῶ, πη δῶ, ζη τῶ,
θὰ ζῶ, θὰ πη δῶ, θὰ γε λῶ,
ζω ὴ, κα λὴ, ψυ χὴ ἀ γα θὴ,
νε ρὸ κα θα ρὸ, φω νὴ ψι λή,
θὰ τι μῶ τὰ κα λά,
θὰ πο θῶ νὰ τι μη θῶ,